

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ ΤΟ 1912 ΚΑΙ Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑΡΧΩΝ

Κωνσταντίνος Χιόνης

Το 1813 η Θάσος παραχωρείται με σουλτανικό φερμάνι στον πασά της Αιγύπτου Μεχμέτ Αλή. Η διατήρηση όμως της είσπραξης του κεφαλαικού φόρου από μέρους του τουρκικού δημοσίου, που ήταν δηλωτικό της υποταγής των ραγιάδων, δημιούργησε ένα είδος συγκυριαρχίας Τούρκων και Αιγυπτίων στη Θάσο, που κράτησε ως το 1902. Κατά την περίοδο αυτή διαμορφώθηκαν νέες συνθήκες, που συντέλεσαν στη δημιουργία ενός πολιτειακού καθεστώτος, που ξεχώρισε μέσα από τον υπόλοιπο υπόδουλο ελληνικό κόσμο. Οι χεδίβες της Αιγύπτου όχι μόνο διατηρούν τα παλιά κοινοτικά προνόμια κατά την πρώτη φάση της τουρκοαιγυπτιακής συγκυριαρχίας, που λήγει το 1874, αλλά και τα διευρύνουν με μια σειρά νέων, που παραχωρούν στους κατοίκους του νησιού. Η παγίωση της Γενικής Συνέλευσης, όπου συμμετείχαν οι αντιπρόσωποι όλων των κοινοτήτων της Θάσου κι έλυναν διάφορα γενικά θέματα, η καθιέρωση του αξιώματος του προέδρου της Θάσου, η ίδρυση του Γενικού Συμβουλίου και η μετέπειτα αντικατάστασή του με το Πρωτοδικείο Θάσου, η σύσταση της ορφανικής επιτροπής, αποδεικνύουν τη ραγδαία εξέλιξη του κοινοτικού θεσμού, που αποκρυσταλλώθηκε σε μια μορφή πολιτεύματος, που προκαλούσε το ενδιαφέρον του κάθε επισκέπτη. Τα προνόμια αυτά στάθηκαν η αιτία της μεγάλης αύξησης του πληθυσμού του νησιού. Στα τέλη του 18ου αιώνα, όπως μας πληροφορεί ο Cousinéry, μόλις ο πληθυσμός έφθανε τους 2.500 κατοίκους¹, ενώ στα τέλη του προηγούμενου αιώνα σχεδόν εξαπλασιάστηκε. Η αλματώδης αυτή αύξηση του πληθυσμού οφείλεται στα αλλεπάλληλα ρεύματα των ξένων, που καταφθάνουν μετά το 1821 για μόνιμη εγκατάσταση στο νησί, είτε για ν' απο-

1. Cousinéry, Voyage dans la Macédoine, σ. 103-105. Βλ. και Αποστ. Ε. Βακαλοπούλου, Ιστορία της Θάσου (1453-1912), έκδ. Εταιρ. Μακεδ. Σπουδών, Θεσ/νίκη 1984, σελ. 65 και 82.

φύγουν τη σύλληψη από όργανα της τουρκικής εξουσίας της περιοχής των, είτε για ν' απολαύσουν τις ελευθερίες των κατοίκων της Θάσου. Μερικοί από τους ξένους ξεχωρίζουν για τη μόρφωσή τους και συμμετέχουν στην κοινοτική διοίκηση, όπως ο ιατρός Γ. Χρηστίδης, ο ιατρός Αν. Κωνσταντινίδης, ο ιατρός Κελαϊδής κ.ά. Πρωτοστατούν στην ίδρυση αλληλοδιδασκτικών σχολείων και κεντρικής σχολής στο νησί, καθώς και στη σύσταση του συλλόγου «Φοίνιξ». Με πρωτοβουλία τους προσκαλούνται για να διδάξουν δάσκαλοι με γνώσεις. Ιδρύονται νέα σχολεία, μέσα στα οποία σφυρηλατείται η εθνική συνείδηση της νεολαίας. Αποτέλεσμα της κίνησης αυτής είναι να συμμετέχουν Θάσιοι εθελοντές στο κίνημα που ξέσπασε το 1878, ενώ μερικά χρόνια αργότερα 201 περίπου νέοι από τη Θάσο ν' αγωνίζονται ως εθελοντές στον τουρκοελληνικό πόλεμο του 1897².

Από το 1874 οι Αιγύπτιοι διοικητές της Θάσου προσπαθούν να μειώσουν τα προνόμια των κατοίκων προσβάλλοντας κάθε τόσο το ιδιότυπο κοινοτικό πολίτευμά τους. Λίγα χρόνια αργότερα η κατάσταση επιδεινώθηκε με τη σθεναρή στάση των Θασίων πάνω στο θέμα της εκμετάλλευσης των δασών της Θάσου από τον Ψιακή, που είχε αγοράσει το δικαίωμα αυτό από το χεδίβη της Αιγύπτου. Αποτέλεσμα της αντίδρασης των κατοίκων ήταν να ματαιωθεί η όλη κίνηση του Ψιακή, αλλ' η ματαίωση αυτή προκάλεσε την οργή του χεδίβη, που, θέλοντας να εκδικηθεί, αποφάσισε τη βαθμιαία κατάργηση των προνομίων των. Διαμαρτυρίες και συλλαλητήρια, που πραγματοποιήθηκαν τότε σε χωριά της Θάσου, κατέληξαν στα δραματικά γεγονότα του 1902, που οδήγησαν στη λήξη της αιγυπτιοκρατίας³. Φωτεινά πνεύματα του νησιού διαβλέποντας τον κίνδυνο να παραμείνει η Θάσος κάτω από αιγυπτιακή κατοχή σε περίπτωση εξόρμησης του ελληνικού στρατού για απελευθέρωση των αλύτρωτων αδελφών, σε συνενόηση βέβαια και με το ελληνικό προξενείο της Καβάλας, πρωτοστάτησαν στα γεγονότα του 1902, που είχαν ως αποτέλεσμα να επαναφέρουν το νησί κάτω από την τουρκική εξουσία. Ο πατριωτισμός των Θασίων εκδηλώνεται πιο έντονα κατά την πρώτη δεκαετία του αιώνα μας με τη συμμετοχή μικρών και μεγάλων στο Μακεδονικό αγώνα. Φλογεροί δάσκαλοι είχαν αναλάβει το ρόλο της διαφώτισης της θασίτικης νεολαίας. Τα κηρύγματά τους γαλβάνισαν τη θέληση των νέων ν' ανακτήσουν την ελευθερία τους. Μέσα στα σχολεία διδάχτηκε η αρχαία ιστορία, καλλιεργήθηκε η εθνική συνείδηση, έγινε κριτική της δουλείας, ακούστηκαν φιλελεύθερα συνθήματα. Τα διδάγματα

2. Αντ. Θ. Σπηλιωτοπούλου, *Ιστορία του ελληνοτουρκικού πολέμου*, εν Αθήναις 1897, 2ος τόμος, σ. 169. Στον πόλεμο αυτό, όπως με πληροφόρησε ο μακαρίτης πια Ηλίας Λαμπίρης, σκοτώθηκε κι ένας συγγενής του, γιος της θείας του Στεφανίδαινας.

3. Βλ. Αποστ. Ε. Βακαλοπούλου, ό.π., σ. 158-166.

και τα κηρύγματα της παιδείας ξεπερνούσαν τους τοίχους των σχολείων κι έφθαναν στο πλατύτερο κοινό. Μορφωμένοι Θάσιοι, που ασκούσαν μεγάλη επιρροή στην κοινοτική διοίκηση, συμπλήρωναν το έργο της εθνικής διαπαιδαγώγησης των νέων. Τέτοιοι μορφωμένοι ήσαν ο ιατρός Κων/νος Δημητριάδης, ο ιατρός Γ. Χρηστίδης, ο ιατρός Δημ. Λαμπίρης, ο δικηγόρος Αν. Λαμπίρης, ο ιατρός Βασιλειάδης, ο ιατρός Αναστασιάδης και πολλοί άλλοι, που φλέγονταν από πατριωτικά αισθήματα. Όλοι αυτοί μαζί με τους δασκάλους γαλούχησαν τη νεολαία της Θάσου, που εκδηλώνεται με μια σειρά πράξεων ηρωϊσμού και φιλοπατρίας.

Το 1976 ερευνώντας το αρχείο της κοινότητας Θεολόγου ξεχώρισα μερικά ενδιαφέροντα χειρόγραφα, ανάμεσα στα οποία βρισκόταν και το πρωτόκολλο των εισαγομένων εγγράφων του Άνω Θεολόγου των ετών 1912-15. Στο παραπάνω πρωτόκολλο καταχωρείται το διάγγελμα του υποναύαρχου Παύλου Κουντουριώτη, που απευθύνεται προς τους κατοίκους της Θάσου την ημέρα της κατάληψης του νησιού. Ακολουθούν στη συνέχεια οι διαταγές των πρώτων Διοικητών της Θάσου, καθώς και των άλλων Αρχών που είχαν εγκατασταθεί στο νησί. Τα ανέκδοτα αυτά έγγραφα με τις ελάχιστες άλλες μαρτυρίες που έχουμε, μας δίνουν το ιστορικό της απελευθέρωσης του νησιού, καθώς και της εγκατάστασης των πρώτων Αρχών.

Οι επιχειρήσεις του ελληνικού στόλου στο βορειοανατολικό Αιγαίο άρχισαν με την έναρξη των εχθροπραξιών Ελλάδος και Τουρκίας. Στις 8 Οκτωβρίου 1912 καταλαμβάνεται η Λήμνος, που μετατρέπεται σε βάση του ελληνικού στόλου. Από το Μούδρο μεθοδεύεται η κατάληψη και των άλλων ελληνικών νησιών. Στις 17 Οκτωβρίου 1912 υπογράφεται από τον αρχηγό του στόλου Παύλο Κουντουριώτη το διάγγελμα που θα απευθύνονταν στους κατοίκους των νησιών που θα απελευθερώνονταν. Την άλλη μέρα αποβατικό άγημα 700 ναυτών κάτω από τις διαταγές του Κων/νου Μελά θα καταλάμβανε τα νησιά Ίμβρο, Σαμοθράκη και Αι-Στράτη, ενώ ναυτική μοίρα, που θα τη συνόδευε ένας λόχος πεζικού, θα απελευθέρωνε τη Θάσο. Πράγματι τα αντιτορπιλικά «Θύελλα» και «Λόγχη» μαζί με το οπλιταγωγό «Πέλοψ», που μετέφερε το λόχο του λοχαγού Δημ. Κονταράτου, την 8η πρωινή της 18ης Οκτωβρίου 1912 καταλάμβαναν τη Θάσο. Η μοίρα αυτή παρουσίαζε θέαμα ωραιότατο, όταν αγκυροβόλησε στη Θάσο, που λεγόταν τότε λιμάνι της Παναγίας, και οι κάτοικοι ανέμεναν την έξοδο των αγχημάτων με σημαίες και άνθη. Περιγράφοντας τη στιγμή αυτή ο Γ. Παπαευστρατίου αναφέρει: «Ο λιμνή ολόκληρος ευρίσκετο αναστατος· χαρά παντού και αγαλλίασις· αι οικίαι και τα καταστήματα όλα σημαιοστόλιστα, οι δε κάτοικοι τρίβοντες τους οφθαλμούς των έλεγον: μα είναι λοιπόν όνειρον ή πραγματικότης διά την Θάσον; Αποθεωτική δε ήτο η δεξίωσις ης έτυχεν ο στρατός ούτος της ελευθερίας· όταν εξήλθον εις

την παραλίαν, ο λαός ήρχισεν εκρηγνύμενος εις φρενητιώδεις ζητωκραυγάς· δεν είχαν λόγους όπως ευχαριστήσωσι τους ελευθερωτάς των· εορτάζοντες την απελευθέρωσίν των και την αποτίναξιν του τουρκικού ζυγού, έκλαιον από συγκίνησιν. Εκ των αποβιβασθέντων αγημάτων ο Διοικητής κατήρτισε αμέσως ιδίαν χωροφυλακήν, αντικαταστήσας τας αιχμαλωτισθείσας αρχάς. Τέλος η προ τεσσάρων αιώνων αναμενομένη ελευθερία απεδόθη εις τους δυστυχείς κατοίκους της ευδαίμονος Θάσου, η δε αφόρητος εκείνη τυραννία απέπτη πλέον και η Θάσος φέρελπις βλέπει προς την ευδαιμονίαν»⁴.

Ο λοχαγός Δ. Κονταράτος με το λόγο του συμπλήρωσε την απελευθέρωση του νησιού με την κατάληψη της Ποταμιάς, Παναγίας και Θεολόγου. Προφορικές διηγήσεις γερόντων του Θεολόγου αναφέρουν πως, όταν ο λόχος του Κονταράτου πρόβαλε από το μέρος της Ποταμιάς, οι κάτοικοι έντρομοι κατέφυγαν στην απέναντι πλαγιά, γιατί νόμισαν ότι έρχονται οι Τούρκοι. Την ίδια μέρα κοινοποιήθηκε και το διάγγελμα του αρχηγού του στόλου Παύλου Κουντουριώτη σ' όλα τα χωριά της Θάσου, που είχε συνταχθεί στο Μούδρο, στις 17 Οκτωβρίου 1912⁵. Διοικητής του νησιού διορίσθηκε προσωρινά ο διοικητής του ναυτικού αγήματος Κων/νος Μελάς, αδελφός του γνωστού μακεδονομάχου Παύλου Μελά⁶. Στις 25 Οκτωβρίου 1912 εκδίδει την πρώτη διαταγή του με την οποία παραγγέλλονται οι πάρεδροι και οι μουχτάρηδες της Θάσου να του στείλουν εσφραγισμένα τα βιβλία των φόρων οδοποιίας που κατέχουν, και τους καθιστά γνωστό ότι στο εξής θα πρέπει ν' αποφεύγουν τη χρήση τουρκικών λέξεων είτε για τίτλους προσώπων είτε για ονομασίες πόλεων και χωριών, υπενθυμίζοντάς τους ότι διακείνται από ελληνικούς νόμους και κατέ-

4. Γ. Παπαευστρατίου, *Ιστορία της νήσου Θάσου*, Αλεξάνδρεια 1922, σ. 156. Το οπλιταγωγό «Πέλοψ» δεν αναφέρεται στον κατάλογο των ελληνικών πλοίων που έδρασαν κατά το 1912-13. Μήπως λανθασμένα αναγράφεται αντί το «Πηνειός»;

5. Βλ. το υπ' αριθ. 1 έγγραφο στο Παράρτημα, που ακολουθεί στο τέλος της εργασίας μου. Το έγγραφο είναι καταχωρημένο στο Πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας Άνω Θεολόγου των ετών 1912-15, σ. 17-18. Ο Δ. Κονταράτος, ενώ από τον Παπαευστρατίου και από άλλους μεγάλης ηλικίας Θάσιους αναφέρεται ως λοχαγός κατά την επιχείρηση της απελευθέρωσης του νησιού, αλλού αναφέρεται την ίδια εποχή ως ταγματάρχης, που έλαβε μέρος με το τάγμα του στην κατάληψη της Λήμνου, που έγινε 10 μέρες πριν από την απελευθέρωση της Θάσου, βλ. περ. «Ναυτική Ελλάς», Δεκέμβριος 1980, σ. 25. Ως λοχαγός ο Κονταράτος αναφέρεται και από τον Πέτρο Ι. Αξιώτη, *Η Θάσος*, σ. 149.

6. Βλ. επιστολή του που απευθύνεται στην Πηνελόπη Δέλτα και δημοσιεύεται στο περ. «Ηώς», Θεσσαλονίκη 1962, έτος 5ο, αριθ. 63-65, σ. 55. Βλ. ακόμα και Φώτη Τριάρχη, *Η αφήγηση του Θασιίτη αγωνιστή Αναστάση Κουμτζέλη για την άγνωστη εξέγερση του 1902 στη Θάσο, «Η Καβάλα και η περιοχή της», Α' Τοπικό Συμπόσιο*, σ. 467. Αρχηγός του ναυτικού αγήματος, που κατέλαβε τη Μυτιλήνη, ήταν ο σημαιοφόρος Κ. Μελάς, αδελφός του ήρωα Παύλου Μελά, βλ. περ. «Ναυτική Ελλάς», Δεκέμβριος 1980, σ. 25.

χονται από τον ελληνικό στρατό⁷. Δυο μέρες αργότερα μ' εγκύκλιό του ζητά από τους ίδιους να του υποβάλλουν τον προϋπολογισμό των εσόδων και των εξόδων των κοινοτήτων τους αποστέλλοντάς τους και σχετικό υπόδειγμα για τη σύνταξη του προϋπολογισμού⁸. Στις 5 Νοεμβρίου 1912 έγγραφο που απευθύνεται προς τους προεστώτες της κοινότητας Θεολόγου υπογράφεται από το διοικητή Θάσου Βασίλειο Σκουρλέτη. Ο νέος Διοικητής επιπλήττει τους προεστώτες για την παράβαση των εντολών του Διοικητή του αγήματος και επαναλαμβάνει την απαγόρευση για κακοποίηση ή απομάκρυνση υπαλλήλων του Βακουφίου. Εκφράζει τη λύπη του για τη μη συμμόρφωσή τους και απειλεί ότι θα συλλάβει και θα τιμωρήσει παραδειγματικά όσους θα παραβαίνουν τις διαταγές. Τους παραγγέλλει ακόμα να ερευνούν με τις στρατιωτικές δυνάμεις στα μέρη που υποψιάζονται ότι υπάρχουν κρυμμένα όπλα και οι κάτοχοί τους να συλλαμβάνονται και να αποστέλλονται με συνοδεία στο Λιμένα. Τους καλεί στο τέλος να στείλουν τουλάχιστον τρία μέλη της κοινότητας για να ενημερωθούν πάνω σε όλα τα ζητήματα που τους αφορούν⁹.

Η ανάληψη των καθηκόντων του Βασιλείου Κ. Σκουρλέτη ως διοικητή Θάσου θα πρέπει να έγινε προ της 5-11-1912. Ο Κων/νος Μελάς παρέμεινε στη Θάσο ως στρατιωτικός διοικητής και μετά της 5-11-1912, αφού από τη Θάσο γράφει στις 8-11-1912 προς την Πηνελόπη Δέλτα ως απόλυτος κύριος του νησιού¹⁰. Θα πρέπει να έφυγε την ίδια μέρα από τη Θάσο, αφού συμμετείχε

7. Βλ. το υπ' αριθ. 2 έγγραφο στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένο στη σελ. 19 του Πρωτοκόλλου.

8. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 19.

9. Βλ. το υπ' αριθ. 3 έγγραφο στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένο στη σελ. 20 του Πρωτοκόλλου.

10. Βλ. περ. «*Ηώς*», Θεσ/νίκη 1962, έτος 5ο, αριθ. 63-65, σ. 55, όπου δημοσιεύεται η επιστολή του διοικητή του ναυτικού αγήματος Κ. Μελά. Η επιστολή αυτή αναφέρει: «*Σας γράφω από το ωραιότερο ελληνικό νησί, και από την Κέρκυρα πιο ωραίο κόμμη, την Θάσο. Ποιος θα μούλεγε προ δύο μηνών πως σήμερα θα ήμουν Διοικητής και απόλυτος κύριος της Θάσου εν ονόματι του βασιλέως των Ελλήνων; Και όμως έτσι είναι. Ήμουν Διοικητής του αποβατικού ναυτικού αγήματος με 700 ναύτας, τους οποίους έστειλαν σε μια μέρα και κατέλαβαν την Ίμβρο, την Σαμοθράκη και τον Αι-Στράτη, ενώ ένας λόχος πεζικού κατελάμβανε τη Θάσο. Έπειτα ήλθα εγώ εδώ και μένω. Όλα τα νησιά τα πήραμε χωρίς τουφεκιά: παραδόθηκαν οι Τούρκοι με προθυμία· έχασαν το ηθικόν τους, διότι αι νίκαι των συμμάχων είναι ραγδαίαι. Εγώ ονειρευόμουν πόλεμο, αλλ' η μοίρα μου μ' έριξε εδώ. Τι παράδεισος όμως αυτό το νησί! και οι άνθρωποι γνήσιοι Έλληνες...». Μετά τη διορισμό του Β. Σκουρλέτη ως διοικητή Θάσου ο Κ. Μελάς φαίνεται ότι περιορίστηκε στα στρατιωτικά του καθήκοντα. Άλλωστε δε φαίνεται να κάθησε για πολύ στη Θάσο. Στις 8-11-1912, ενώ γράφει από τη Θάσο προς την Πηνελόπη Δέλτα, την ίδια μέρα βρίσκεται στον όρμο της Μυτιλήνης ως αρχηγός του ναυτικού αγήματος που κατέλαβε το νησί. Το γεγονός να γράφει ο Κ. Μελάς από τη Θάσο στις 8-11-1912 και να συμμετέχει την ίδια μέρα στην κατάληψη της Μυτιλήνης είναι παράξενο και υπάρχει η εκδοχή της σύγχυσης του παλαιού και νέου ημερολογίου.*

στην κατάληψη της Μυτιλήνης στις 8-11-1912 και στις 29-11-1912 τον βρίσκουμε ως στρατιωτικό διοικητή Λέσβου¹¹. Στις 20-11-1912 ο Βασίλειος Σκουρλέτης απευθύνει εγκύκλιο στους προεστώτες της Θάσου για ν' απαντήσουν πάνω σε 8 ερωτήματα, ήτοι πόσοι κάτοικοι υπάρχουν σε κάθε χωριό, ποιας φυλής και θρησκείας είναι, πόσοι ιερείς και από πού πληρώνονται, πόσοι ναοί, πόσοι δάσκαλοι, διδασκάλισσες και σχολεία, από πού και πόσο πληρώνονται, ποια προϊόντα παράγει το κάθε χωριό, ποια η ολική σε στρέμματα έκτασή του, ποια η συγκοινωνία, πόσα όπλα υπάρχουν και τι είδος είναι. Οι απαντήσεις που καταχωρούνται κάτω από κάθε ερώτηση μας ενημερώνουν πάνω σε πολλά ενδιαφέροντα θέματα¹². Στις 22 Νοεμβρίου 1912 ο Β. Σκουρλέτης πληροφορεί τους κατοίκους της Θάσου ότι στη Χίο συστήθηκε στρατοδικείο, στην αρμοδιότητα του οποίου υπάγονται όλα τα αδικήματα του στρατιωτικού και κοινού ποινικού νόμου, καθώς κι εκείνα τα αδικήματα που θα θεωρούνται ότι προσβάλλουν την ασφάλεια του τόπου ή διασαλεύουν τη δημόσια τάξη. Με το ίδιο έγγραφο καλεί τους κατοίκους να χαρτοσημαίνουν τις τυχόν αγοραπωλησίες που γίνονται με απλά χαρτιά. Στη συνέχεια απαγορεύει τη διενέργεια αρχαιολογικών ανασκαφών και την εξαγωγή των αρχαιοτήτων και προσκαλεί αυτούς που κατέχουν αρχαιοότητες ή όσους γνωρίζουν πού υπάρχουν τέτοιες να ειδοποιήσουν τη Διοίκηση για να περισυλλεγούν και να τεθούν για φύλαξη στο Μουσείο των αρχαιοτήτων που πρόκειται να συσταθεί. Καθιστά γνωστό επίσης ότι το νησί βρίσκεται ακόμα σε κατάσταση πολιορκίας και ότι η δικαιοδοσία του έκτακτου στρατοδικείου της Λήμνου δεν έχει πάψει¹³. Στις 23-11-1912 ο δήμαρχος Θάσου Γεώργιος Θωμαΐδης διαβιβάζει επιστολή του οικονομικού επιτρόπου Θάσου Κ. Μορφοπούλου στον προεστό και στους δημογέροντες της συνοικίας 'Ανω Θεολόγου, που τους παρακινεί να πραγματοποιήσουν έρανο για τις ανάγκες του αγώνα¹⁴. Τέσσερες μέρες αργότερα ο Κων/νος Σ. Λαμπέρης, που διορίσθηκε ως αντιπρόσωπος του Κ. Μορφοπούλου στο τελωνειακό κατάστημα των Λιμεναρίων, μ' έγγραφό του ζητά από τους προεστούς και δημογέροντες 'Ανω και Κάτω Θεολόγου να τον βοηθήσουν στο έργο του¹⁵. Από διαταγές του διοικητή Β. Σκουρλέτη, που φέρουν χρονο-

11. Βλ. περ. «*Ηώς*», ό.π., σ. 55. Ο σημαιοφόρος Κ. Μελάς μ' επιστολή του, γραμμένη στις 29-11-1912, πληροφορεί την Πηνελόπη Δέλτα ότι είναι στρατιωτικός διοικητής Λέσβου. Βλ. και περ. «*Ναυτική Ελλάς*», Δεκέμβριος 1980, σ. 25, όπου ο Κ. Μελάς συμμετέχει την 8-11-1912 ως αρχηγός του ναυτικού αγήματος που ανέλαβε την κατάληψη της Μυτιλήνης.

12. Βλ. το υπ' αριθ. 4 έγγραφο στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένο στη σελ. 20-21 του Πρωτοκόλλου.

13. Βλ. το υπ' αριθ. 5 έγγραφο στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένο στη σελ. 22 του Πρωτοκόλλου.

14. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 23.

15. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 23.

λογία 2-12-1912 και 18-2-1912, προκύπτει ότι η κατοχή της Θάσου από το ελληνικό στρατιωτικό άγημα πρέπει να έχει λήξει, αφού δίνεται η εντολή στον προεστό και στη δημογεροντία Άνω Θεολόγου να παραδώσουν στους χωριανούς τους τα όπλα συστήματος γκρά, που είχαν κατασχεθεί κατά τις πρώτες ημέρες της κατοχής¹⁶. Άλλες διαταγές του Διοικητή αναφέρονται σε ιδιωτικές υποθέσεις, που δίνουν λύσεις ή εγκρίνουν ενέργειες της προεστοδημογεροντίας¹⁷. Στις 9-1-1913 ο διοικητής Β. Σκουρλέτης στέλνει στο Θεολόγο το χωροφύλακα Ιωάννη Κοντολέβα για την εδραίωση της δημόσιας ασφάλειας, την προστασία των δασών και τη διαφύλαξη των αρχαιοτήτων, και με την εντολή να υπάγονται οι διορισμένοι αγροφύλακες και πολιτοφύλακες στις άμεσες διαταγές του¹⁸. Αστυνομικά καθήκοντα Θάσου αναλαμβάνει ο ενωμοτάρχης Ιωάννης Καλυβίτης, που υπογράφει διάφορες διαταγές και εγκυκλίους ως αστυνομικός υποδιευθυντής Θάσου. Στις 18-4-1913 ο Ιωάννης Καλυβίτης ενημερώνει τον αστυνομικό σταθμό Θεολόγου ότι πρόκειται να αφιχθεί Ειρηνοδίκης για την εκδίκαση των πολιτικών και ποινικών υποθέσεων και στέλνει υπόδειγμα μήνυσης¹⁹. Ως ειρηνοδίκης Θάσου τοποθετείται ο Ε. Τρακάκης, που παραμένει στη Θάσο και στα επόμενα χρόνια, αφού υπογράφει έγγραφα και το 1914 και το 1915, που καταχωρούνται στο πρωτόκολλο των εισαγομένων εγγράφων Άνω Θεολόγου των ετών 1912-15²⁰. Αυστηρές ποινές προβλέπονται για τους εμπρηστές δασών ή για όσους, ενώ προσκαλούνται, αποφεύγουν να τρέξουν για την κατάσβεση των πυρκαγιών των δασών²¹. Λαμβάνονται προστατευτικά μέτρα για τη διάσωση λαγών, περδίκων και άλλων πτηνών, που κινδυνεύουν να εξαφανισθούν από την παράνομη θήρα²², ενώ η αστυνομική υποδιεύθυνση Θάσου ενδιαφέρεται για την επισκευή των κοινοτικών δρόμων, που

16. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 25. Βλ. και το υπ' αρ. 6 έγγραφο στο Παράρτημα.

17. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 26, όπου δίνεται η εντολή στην προεστοδημογεροντία Άνω Θεολόγου ν' αποστείλει τον Αναστάσιο Πιστέλα στο Λιμένα σε περίπτωση μη συμμόρφωσής του σύμφωνα με το έγγραφο της κληρονομικής διανομής της περιουσίας του Ιωάννη Πιστέλα που πέθανε. Το ίδιο δίνεται η εντολή να κλεισθεί η πόρτα του Νικολάου Νάσκου, που ανοίχθηκε προς το μέρος του Θεογνώστη Σαπουνά. Διατάσσεται ακόμη η προεστοδημογεροντία ν' αποστείλει στη Διοίκηση το Γρηγόριο Ρήγα και το Βασιλικό Ψαλίδα, ενώ εγκρίνεται η ενέργειά της για την πειθαρχική ποινή της τριήμερης φυλάκισης που επέβαλε στους Σταμάτιο Καρκαλέμη και Σωτ. Γερακούδη.

18. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 26-27. Στο πρωτόκολλο της κοινότητας Κάτω Θεολόγου των ετών 1902-4, στη σελ. 174, αναφέρονται τα ονόματα των ντόπιων χωροφυλάκων (πολιτοφυλάκων) του Οκτωβρίου του 1912 που είναι τα εξής: 1) Γιαννάκης Γιαννακούδης, 2) Σωτήριος Τσίμας, 3) Χρήστος Τσίμας και 4) Γεώργ. Καπνηρός.

19. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 27.

20. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 86 και 90.

21. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 28.

22. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 28-29.

έχουν καταστραφεί από τις βροχές²³. Από το Γενικό Διοικητή νήσων Αιγαίου Χ. Κ. Βοζίκη, που έχει την έδρα του στη Μυτιλήνη, αποστέλλονται στις 2-4-1913 και καταχωρούνται στο πρωτόκολλο στις 23-5-1913 τα άρθρα 12, 17, 19, 20 και 22 του ΓΣΙΗ νόμου, που αναφέρονται στη λειτουργία του σώματος της αγροφυλακής²⁴. Στις 28-5-1913 ο Ιωάννης Καλυβίτης ζητά να μάθει από τις προεστοδημογεροντίες πόσες εφορευτικές επιτροπές σχολείων υπάρχουν, την κινητή και ακίνητη περιουσία τους, τα ετήσια εισοδήματά τους, τα κοινοτικά σχολεία και την περιουσία τους, τα σχολεία που συντηρούνται από ιερούς ναούς ή μονές ή από άλλους πόρους κλπ.²⁵. Σ' άλλο έγγραφο αναφέρεται το ποσό που συγκέντρωσε ο πανθασιακός έρανος των Κοινοτήτων για τις εθνικές ανάγκες και που ανέρχεται σε 13.324 δρχ. και 40 λεπτά²⁶. Δήμαρχος Θάσου κατά την περίοδο αυτή είναι ο Γεώργιος Δ. Θωμαΐδης, που διαβιβάζει τα έγγραφα των Αρχών προς τις κοινότητες της Θάσου. Σ' ένα μόνο αντίγραφο της 30-10-1914 υπογράφει ως δημαρχεύων ο Γεώργιος Πιπτόνης²⁷, ενώ σε μερικές μεταγενέστερες υπογράφει ως δημαρχεύων ο Ν. Χ. Σκαραμαγκιάς²⁸.

Στο πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας Άνω Θεολόγου καταχωρούνται πολλά ενδιαφέροντα έγγραφα, που δεν είναι δυνατό ούτε απλή μνεία να τα κάνουμε. Από σχετικό απόσπασμα πληροφορούμαστε ότι τα αντιτορπιλικά μας μετέφεραν στη Θάσο ένα ατμόπλοιο που ήταν γεμάτο από όπλα²⁹. Καταγράφονται τηλεγραφήματα, που προέρχονται από το Γενικό Στρατηγείο του βασιλιά Κωνσταντίνου και αφορούν την πορεία των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Περιγράφεται η μάχη του Κιρκιλίς, καθώς και η τριήμερη μάχη του Κιλκίς, ενώ ενημερώνονται οι Κοινότητες για τη μάχη στο Σεμετλή, όπου ο εχθρός τράπηκε σε άτακτη φυγή προς Τζουμαγιά. Δίνεται ακόμα η πληροφορία στους Θάσιους πως η Γαλλία εξακρίβωσε ότι οι απαχθέντες ομογενείς από την Καβάλα βρίσκονται στη Σόφια. Μια άλλη πιο ευχάριστη είδηση είναι ότι οι Δυνάμεις συνήνεσαν να παραμείνει η Καβάλα στην Ελλάδα³⁰.

Κατά την περίοδο αυτή εμφανίζεται και η ασιατική χολέρα, που χτύπησε μερικά χωριά της Θάσου. Από τις 10-7-1913 η Διοίκηση Χωροφυλακής Θάσου επεσήμανε τον κίνδυνο και έδωσε εντολές να συσταθούν επιτροπές, που να επιβλέπουν την καθαριότητα των σπιτιών και να συμβάλλουν στην προστασία

23. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 30.

24. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 31-33.

25. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 34-35.

26. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 35-36.

27. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 82.

28. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 102, 104 και 105.

29. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 36.

30. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 37.

Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος στη Θάσο. Στην 1η στάση προχωρεί από την προκυμαία με τη γυναίκα που είχε τρέξει με τα λουλούδια. Στη 2η στάση ξεναγείται στις αρχαιότητες από τον Ι. Λαμπίρη. Στην 3η στάση τον χαιρετά κάποιος βρακοφόρος.

(Από το αρχείο Κ. Χιόνη)

της δημόσιας υγείας, καθόσον τα περίχωρα της Θάσου μαστίζονταν από την ασιατική χολέρα³¹. Πιο μπροστά είχαν σημειωθεί μερικά κρούσματα διφθερίτιδας, που αντιμετωπίστηκαν με ορρό, που κατέφθασε έγκαιρα στη Θάσο³². Δίνονται οδηγίες επίσης για τη θεραπεία της διστομίτιδας και της κλαπάτσας και προτείνονται μέτρα για την προφύλαξη των κατοίκων από τη θανατηφόρα ασιατική χολέρα³³. Στις 20 Αυγούστου 1913 είχαν συμβεί τρία κρούσματα χολέρας στο Καζαβήτι και άλλα δύο στην Ποταμιά³⁴. Τα χωριά αυτά απομονώθηκαν και με αντιχολερικά εμβόλια η αρρώστια περιορίστηκε κι εξαφανίστηκε.

Στις 31 Ιουλίου 1913 επισκέφθηκε τη Θάσο ο βασιλιάς Κωνσταντίνος. Μια επιτροπή Θασίων είχε μεταβεί στην Καβάλα για να παρουσιασθεί σ' αυτόν αλλ' ο βασιλιάς συνοδευόμενος από τον πρίγκηπα Γεώργιο κατέφθασε ξαφνικά

31. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 40.

32. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 30.

33. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 41-43 και 44-46.

34. Γ. Παπαευστρατίου, Ιστορία της νήσου Θάσου, Αλεξάνδρεια 1922, σ. 162. Για τον εμβολιασμό των κατοίκων η ελληνική κυβέρνηση είχε στείλει το στρατιωτικό γιατρό Ιωάννη Καρδαμάτη.

με το αντιτορπιλικό «Δόξα» στις 9 το πρωί στο Λιμένα χωρίς να έχουν ειδοποιηθεί οι κάτοικοι για να τον υποδεχθούν. Κάποια κυρία που τον αντιλήφθηκε, ετοίμασε πρόχειρα μια ανθοδέσμη κι έτρεξε στην αποβάθρα να του την προσφέρει. Οι κάτοικοι συνόδευσαν το βασιλιά στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, όπου εψάλη δοξολογία, κι ύστερα από δίωρη παραμονή, αφού επισκέφθηκε και τις αρχαιότητες, επέστρεψε το μεσημέρι στην Καβάλα³⁵.

Στις 9-10-1913 νέος Διοικητικός Επίτροπος Θάσου διορίζεται ο Σανδάρης³⁶. Πιο μπροστά είχε αντικατασταθεί ο Ιωάννης Καλυβίτης από τον ενωμοτάρχη Στέφ. Τολίδη³⁷. Με την οργάνωση των νέων χωρών η Θάσος υπάγεται διοικητικά στη Νομαρχία Δράμας. Το 1914 ως νομάρχης Δράμας αναφέρεται ο Αλή Ναίπ Ζαδέ³⁸, ενώ το 1915 ο άλλοτε γραμματέας της Νομαρχίας Α. Δράμαλης³⁹. Αστυνομικός Διευθυντής Δράμας είναι ο Ι. Νιδριώτης, που υπογράφει ως μοίραρχος το 1914 και ως ταγματάρχης το 1914-15⁴⁰. Στις 19-6-1914 ως αστυνομικός σταθμάρχης του Θεολόγου αναφέρεται ο Δ. Πιτσινίκος⁴¹, ενώ από εγκύκλιο, που στέλνεται στις Κοινότητες την 2-7-1914, μαθαίνουμε ότι κατέφθασε στη Θάσο και συμβολαιογράφος⁴², που δεν πρέπει να κάθησε για πολύ, γιατί στα μετέπειτα χρόνια χρέη συμβολαιογράφου ασκεί ο εκάστοτε Ειρηνοδίκης μέχρι το 1935, που ήλθε κι εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Θάσο ο Δ. Καπόλλας. Μια σειρά από διαταγές, που καταχωρούνται στο Πρωτόκολλο, προέρχονται από τους υπουργούς Σοφούλη, Στράτο, Δεμερτζή, Μιχαλακόπουλο, Διομήδη, Ρέπουλη, Τσιριμώκο και Βενιζέλο. Από τις 8-9-1914 υπογράφει ως υποδιοικητής Θάσου ο Ε. Ζουλούμης. Η Καβάλα αποτελεί υποδιοίκηση, που υπάγεται κι αυτή στη Νομαρχία Δράμας. Ως υποδιοικητής της αναφέρεται ο Μ. Μαρινάκης, ο οποίος διαβιβάζει τις διαταγές του στην Υποδιοίκηση Θάσου. Μέσα από τις σελίδες του Πρωτοκόλλου παρελαύνουν διαγγέλματα, καταγράφονται τα ονόματα των στρατευσίμων, καταχωρούνται εγκύκλιοι και διαταγές που αναφέρονται σε εκπαιδευτικά θέματα⁴³. Ένα από τα

35. Γ. Παπαευστρατίου, ό.π., σ. 161-162. Πρβλ. και Πέτρου Ι. Αξιώτη, Η Θάσος, σ. 149.

36. Βλ. το υπ' αριθ. 7 έγγραφο στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένο στη σελ. 50-51 του Πρωτοκόλλου.

37. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 48-50, όπου στην κοινοποίηση της εγκυκλίου για την παρακώλυση της ασιατικής χολέρας, που γίνεται στις 13-8-1913, υπογράφει ο Στέφ. Τολίδης.

38. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 56, 66 και 94.

39. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 113.

40. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 56, 66 και 113.

41. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 66 και 71.

42. Βλ. το υπ' αριθ. 8 έγγραφο στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένο στη σελ. 67, του Πρωτοκόλλου.

43. Βλ. τα υπ' αριθ. 9, 10 και 11 έγγραφα στο Παράρτημα, που είναι καταχωρημένα στις σελ. 74, 83 και 84 του Πρωτοκόλλου. Η δεκάτη στα σιτηρά, στον αραβόσιτο και στο

τελευταία έγγραφα, που κοινοποιεί ο Νομάρχης Δράμας, είναι η εγκύκλιος του Υπουργού Εσωτερικών Ν. Τριαντάφυλλου, που έφθασε στο Θεολόγο στις 4-8-1915. Μ' αυτήν συστήνεται στους κατοίκους να μη χρησιμοποιούν ως επώνυμο το κύριο όνομα του πατέρα τους, συνήθεια που επικρατεί στους Τούρκους. Αυτή η συνήθεια, λέγει, προσκρούει στο συμφέρον της Διοίκησης για την ακριβή τήρηση των φορολογικών, στρατολογικών και εκλογικών καταλόγων, καθώς και του ποινικού μητρώου. Παραγγέλλει λοιπόν να προσλάβουν όλοι επώνυμα και να μη γίνεται αυθαίρετη αλλαγή τους⁴⁴.

Η Θάσος προσαρμόστηκε αμέσως στη νεοελληνική πραγματικότητα, γιατί είχε αποκτήσει εθνική συνείδηση, που εκδηλώθηκε με μια σειρά πράξεις ηρωισμού κι αυτοθυσίας. Μόλις άρχισαν οι βαλκανικοί πόλεμοι πολλοί νέοι έτρεξαν ν' αγωνισθούν στις τάξεις του ελληνικού στρατού και στόλου. Πλήθος διπλώματα, που υπάρχουν στην κατοχή των απογόνων των αγωνιστών, αποδεικνύουν ότι οι Θάσιοι δεν υστέρησαν σε εθνική προσφορά κι αυτό είναι που μας δίνει το δικαίωμα σήμερα να τιμήσουμε όλους εκείνους τους πρωταγωνιστές της εποποιίας του 1912-13.

ΕΓΓΡΑΦΑ

Τα έγγραφα που δημοσιεύουμε παρακάτω προέρχονται από το Πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας Άνω Θεολόγου των ετών 1912-15. Το πρωτόκολλο αυτό αποτελείται από 129 αριθμημένα φύλλα. Χρησιμοποιήθηκε αρχικά ως βιβλίο δικαστικών αποφάσεων της προεστοδημογεροντίας, γι' αυτό και η αρίθμηση έγινε έτσι ώστε να εξυπηρετεί αυτές τις ανάγκες. Η αρίθμηση αρχίζει με τον αριθμό 1, που βρίσκεται στην πίσω σελίδα του 1ου φύλλου, και τελειώνει με τον αριθμό 129, που βρίσκεται στην έμπροσθη σελίδα του τελευταίου φύλλου. Η τελευταία σελίδα είναι αναρίθμητη και το έγγραφο που δημοσιεύεται, επειδή δε χωρούσε, διακόπτεται, για να συνεχισθεί σε νέο πρωτόκολλο. Στα πρώτα 16 φύλλα καταχωρούνται οι δικαστικές αποφάσεις που αρχίζουν από 23 Σεπτεμβρίου 1902 και τελειώνουν στις 20 Απριλίου 1903. Οι δυο σελίδες, που βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο, χαρακώνονται, για να γραφούν τα ονόματα των εναγόντων, των εναγομένων, το αντικείμενο της διαφοράς των και στις περισσότερες απ' αυτές τις υποθέσεις σημειώνεται αν έγινε

λάδι εξακολουθεί να καταβάλλεται από τους κατοίκους της Θάσου, όπως προκύπτει από τα υπ' αριθ. 386/30-7-1914 και 592/27-10-1914 έγγραφα της Οικονομικής Εφορίας Θάσου, που είναι καταχωρημένα στις σελ. 72-73 και 84 του Πρωτοκόλλου. Ακόμα και ο φόρος για τα ζώα το 1915 θα ενεργηθεί κατά την τουρκική φορολογική νομοθεσία, όπως και κατά τα έτη 1913 και 1914. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 93.

44. Βλ. στο Πρωτόκολλο, σ. 116.

συμβιβασμός και τι είδους συμβιβασμός για την εξόφληση συνήθως του χρέους. Ο αριθμός 1 εκτός από την πίσω σελίδα του 1ου φύλλου αναγράφεται και στην έμπροσθη σελίδα του 2ου φύλλου. Ο αριθμός 2 τίθεται παρόμοια στις δυο επόμενες σελίδες της ίδιας επιφάνειας κ.ο.κ. Από τη 2η σελίδα του αριθμού 17 αρχίζει το πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων της κοινότητας 'Ανω Θεολόγου, που συνεχίζεται μέχρι το τέλος. Όλες οι σελίδες είναι γραμμένες, εκτός από τέσσερες που είναι λευκές και έχουν τους αριθμούς 95 και 119. Η χρησιμοποίηση του κώδικα ως βιβλίου δικαστικών αποφάσεων διακόπτεται απότομα για να συνεχισθεί ως πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων των ετών 1912-15. Το πρωτόκολλο είναι διαστάσεων $0,180 \times 0,285$ και έχει ως εξώφυλλο χοντρό χαρτί, που περιβάλλεται με ύφασμα. Η στάχωσή του πρέπει να έγινε από τότε που χρησιμοποιήθηκε ως βιβλίο δικαστικών αποφάσεων της προεσδογημένης. Το πρωτόκολλο παρουσιάζει ενδιαφέρον, γιατί δεν είναι όπως τα σημερινά πρωτόκολλα, που μνημονεύουν μόνο τα έγγραφα, αλλά μέσα σ' αυτό καταχωρούνται κατά λέξη τα ίδια τα έγγραφα, που έτσι διασώζονται. Από τα έγγραφα αυτά επιλέξαμε μερικά που τα δημοσιεύουμε παρακάτω. Διατηρούμε την ορθογραφία και τον τονισμό της εποχής.

1

Ἐν Ὀνόματι τῆς Α.Μ. τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων
Γεωργίου τοῦ Α'*

Ἡμεῖς ὁ ὑποναύαρχος Παῦλος Κουντουριώτης ἀρχηγὸς τοῦ στόλου τοῦ Αἰγαίου.

Πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Θάσου διακηρύσσομεν καὶ διατάσσομεν:

- 1) Ἡ νῆσος Θάσος μεθ' ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων, κωμῶν καὶ συνοικισμῶν μετὰ τῶν λιμένων καὶ ἀκτῶν αὐτῆς κατελήφθη ὑφ' ἡμῶν καὶ διατελεῖ ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν κατοχὴν μας⁴⁵.
- 2) Αἱ ἐν τῇ νήσῳ ὀθωμανικαὶ ἀρχαὶ ἐκτὸς τῶν ὑπαλλήλων τοπικῆς διοικήσεως καθαιρῶνται, τὴν ἐξουσίαν δὲ αὐτῶν θὰ ἀσκῇ ὁ Διοικητὴς τοῦ ἀγήματος κατοχῆς.
- 3) Ὁ Διοικητὴς οὗτος ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ χρησιμοποίησιν διὰ τὴν διοίκησιν τοὺς ἥδη ὑπάρχοντας ὀθωμανοὺς, δύναται ὅμως καὶ ν' ἀντικαθιστᾷ αὐτοὺς κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας.

* Το έγγραφο δημοσιεύεται και από τον κ. Απόστ. Ε. Βακαλόπουλο στη γαλλική έκδοση της ιστορίας της Θάσου, σ. 188-189.

45. Το ίδιο διάγγελμα πρέπει να έγινε και στα άλλα νησιά που κατελήφθησαν από τον ελληνικό στόλο, αφού και της Λήμνου το διάγγελμα έχει την ίδια αρχή. Βλ. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΔ', σ. 380.

- 4) Αἱ ὑποθέσεις τοπικῆς φύσεως θὰ διεξάγωνται μέχρι νεωτέρας διαταγῆς ἡμῶν ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὑπαλλήλων ἀλλὰ ὑπὸ τὴν ἀνωτέραν ἐποπτεῖαν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγήματος ἔχοντος τὸ δικαίωμα ν' ἀντικαθιστᾷ τοὺς κακοὺς ἢ ἀμελεῖς.
- 5) Οἱ μέχρι τοῦδε ἰσχύοντες νόμοι καὶ τοπικὰ ἔθιμα εἴτε διοικητικῆς εἴτε ποινικῆς εἴτε ἰδιωτικῆς φύσεως θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἐφαρμόζωνται ὑπὸ τῶν διαφόρων ἀρχῶν διοικητικῶν ἢ δικαστικῶν ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγήματος, ὅστις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ γνώσιν πάσης ὑποθέσεως καὶ νὰ διατάσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ὑποβολὴν περιοδικῶν ἀναφορῶν.
- 6) Ἐγγυώμεθα τὸν ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ ἀπρόσβλητον διατήρησιν τῶν ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων, τῆς θρησκευτικῆς καὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας, τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων καὶ τῆς ἰδιοκτησίας εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τῆς καταληφθείσης νήσου, ἀδιακρίτως φυλετικῆς καταγωγῆς ἢ θρησκείας, θεωροῦντες αὐτοὺς πάντας ἀδιακρίτως ἴσους μεταξὺ των ὡς πρὸς τε τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ἰδιαιτέραν δ' ἐγγυώμεθα προστασίαν εἰς τὰ ἱερά, εὐαγῇ καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, ὧν ἡ περιουσία θὰ μείνῃ ἄθικτος καὶ θὰ διοικῆται ὅπως καὶ μέχρι τοῦδε ἄνευ παρεμβάσεως τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγήματος.
- 7) Τὴν προφύλαξιν τῶν ὡς ἄνω ἐγγυημένων δικαιωμάτων κατὰ παντὸς κινδύνου προσβολῆς αὐτῶν ἀναθέτομεν εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ ἀγήματος ἐνεργοῦντα τὴν ἀστυνομίαν τῆς νήσου διὰ τοῦ στρατοῦ τῆς κατοχῆς καὶ ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐκδίδῃ ἀστυνομικὰς διαταγὰς οἰουδήποτε περιεχομένου ἀλλὰ γενικὰς δι' ὅλους τοὺς κατοίκους καὶ ἐπιβαλλούσας ἴσας ὑποχρεώσεις εἰς αὐτοὺς ἀδιακρίτως φυλετικῆς καταγωγῆς ἢ θρησκείας.
- 8) Ῥητῶς ἀπαγορεύομεν εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τῆς νήσου τὴν ὀπλοφορίαν, ὑποχρεοῦνται δὲ πάντες ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγήματος ὀρισθησομένης προθεσμίας νὰ παραδώσωσι τὰ ὅπλα των εἰς τὸν στρατὸν τῆς κατοχῆς. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀφοπλισμοῦ ἐπιτρέπομεν εἰς τὸν ἡμέτερον Διοικητὴν τοῦ ἀγήματος νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς αὐστηροτέρας ποινὰς καὶ νὰ λαμβάνῃ τὰ αὐστηρότερα μέτρα ἀκόμη καὶ ἐναντίον ὀλοκλήρων χωρίων.
- 9) Οἱ κάτοικοι τῆς καταληφθείσης νήσου εἶναι ὑπόχρεοι νὰ ἐξακολουθήσουν πληρώνοντες εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγήματος ὀρισθησομένους εἰσπράκτορας τοὺς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους κεκανονισμένους φόρους καὶ τέλη, ὅπως ἐξ αὐτῶν πληρώνωνται κατὰ κύριον λόγον τὰ ἔξοδα τῆς καλῆς διοικήσεως τῆς νήσου. Ἐπίσης ὑποχρεοῦνται οἱ κάτοικοι καὶ τὰ χωρία νὰ καταβάλλουν κατὰ τὰς ἐκτάκτους εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα εἰσφορὰς ὅπως ἤθελε διατάξῃ ὁ ἡμέτερος Διοικητὴς τοῦ ἀγήματος, ὅστις ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως ἐναντι ἀποζημιώσεως.
- 10) Καλοῦμεν πάντας τοὺς κατοίκους τῆς νήσου νὰ συνεχίσουν ἐν εἰρήνῃ καὶ

τάξει τὰς ἰδιωτικὰς αὐτῶν ὑποθέσεις ὑπακούοντες εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγῆματος, ἀποφεύγοντες δὲ πᾶσαν ἐνέργειαν δυναμένην νὰ διαταράξῃ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν.

11) Πᾶσα πρᾶξις ἢ ἀπόπειρα πράξεως θέτουσα εἰς κίνδυνον τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἀγῆματος κατοχῆς, τοῦ στόλου καὶ τῶν πληρωμάτων αὐτοῦ ἢ τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος, θὰ δικάζεται στρατιωτικῶς ὡς ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας καὶ θὰ τιμωρῆται μὲ θάνατον 24 ὥρας μετὰ τὴν ἀπόφασιν.

Ἡ παροῦσα θέλει κοινοποιηθῇ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου τῇ μερίμνῃ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγῆματος.

Ἐν Μούδρῳ τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1912

Ὁ Ὑποναύαρχος Ἀρχηγὸς

Παῦλος Κουντουριώτης

2

Ἀριθ. 115 Ὁ Διοικητὴς τοῦ Ν. Ἀγῆματος

Πρὸς

τοὺς Παρέδρους καὶ Μουχτάρηδες τῆς νήσου Θάσου

Παραγγέλλομεν ὑμῖν ὅπως διὰ τοῦ κομιστοῦ τῆς παρούσης ταχυδρόμου ἀποστείλετε ἡμῖν τὰ βιβλία τῶν φόρων ὁδοποιίας ἐσφραγισμένα, ἅτινα κατέχετε, καθιστῶμεν δ' ὑμῖν γνωστὸν ὅτι ἀπὸ τοῦδε καὶ ἐφεξῆς δέον ν' ἀποφεύγητε τὴν χρῆσιν τουρκικῶν λέξεων εἴτε διὰ τίτλους προσώπων, εἴτε διὰ ὀνομασίας πόλεων καὶ χωρίων, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι διάκεισθε ὑπὸ ἐλληνικῶν νόμων καὶ διατελεῖτε ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ.

Ἐν Θάσῳ τῇ 25ῃ Ὀκτω[μ]βρίου 1912

Ὁ Διοικητὴς

Κ. Μελαῆς

3

Ἀριθ. 39 Ἐν Λιμένι Θάσου τῇ 5ῃ 9/βρίου 1912

Πρὸς τοὺς Προεστῶτας τῆς Κοινότητος Θεολόγου

Εἰς ἀπάντησιν τὴν ἀπὸ 30 8/βρίου καὶ 4 Νοεμβρίου ἀναφορῶν ὑμῶν τὰς ἐξῆς διαταγὰς⁴⁶.

Ἐπ' οὐδενὶ ἐπιτρέπομεν νὰ κακοποιήσῃτε οἰονδήποτε ὑπάλληλον τοῦ Βα-

46. Ἐχει παραλειφθεῖ το ρῆμα.

κουφίου ἢ ὅπωςδήποτε νὰ ἀπομακρύνεται τούτους τῶν θέσεών των. Ἐκφράζομεν δὲ ὑμῖν τὴν λύπην μας, διότι δὲν συνεμορφώθητε πρὸς τὰς δοθείσας διαταγὰς παρὰ τοῦ Διοικητοῦ τοῦ ἀγήματος. Καθιστῶμεν δὲ ὑμῖν γνωστὸν ὅτι θέλομεν συλλάβει καὶ τιμωρήσει αὐστηρῶς καὶ παραδειγματικῶς πάντα ὅστις ἤθελε καὶ κατ' ἐλάχιστον παραβῇ τὰς διαταγὰς ἡμῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ 4 τρέχοντος ἀναφορὰν σας. Καθόσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ 30 8/βρίου ἀναφορὰν σας παραγγέλλομεν ὅπως ἐνεργήσητε ἔρευναν μετὰ τῆς αὐτόσε στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς πᾶν μέρος εἰς ὃ ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλάχιστη ὑπόνοια ὅτι ὑπάρχουσι κεκρυμμένα ὅπλα· ἐν περιπτώσει δὲ ἀνευρέσεως τοιούτων θέλετε κατάσχει ταῦτα, συλλάβει δὲ τοὺς ἀποκρυφύσαντας καὶ ἀποστέλλετε τούτους ἐνταῦθα ὑπὸ συνοδείαν. Ἐν τέλει παρακαλοῦμεν ὅπως τρία τουλάχιστον μέλη τῆς ὑμετέρας Κοινότητος κατέλθωσιν ἐνταῦθα πρὸς τελειότεραν προφορικὴν συνεννόησιν περὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων ὑμᾶς.

Τῆς παρούσης νὰ λάβῃ γνῶσιν καὶ ἡ αὐτόσε στρατιωτικὴ ἀρχή.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ὁ Διοικητὴς Θάσου

Βασίλειος Κ. Σκουρλέτης

4

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διοίκησις τῆς Νήσου Θάσου

Πρὸς

τοὺς Προεστῶτας καὶ Δημογέροντας

Παραγγέλλομεν ὑμῖν ὅπως μᾶς ἀποστείλητε συμπληρωμένας τὰς κάτωθι ἀπαντήσεις:

1) Ἐρώτ. Πόσοι κάτοικοι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ χωρίῳ; Ποίου θρησκεύματος εἶνε, πόσοι Χριστιανοί, πόσοι Ὀθωμανοί, πόσοι Ἰσραηλίται καὶ πόσοι πρεσβεύοντες ἄλλας θρησκείας;

Ἀπάντ. Κάτοικοι 2.250 ἅπαντες Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι.

2) Ἐρώτ. Πόσοι ἱερεῖς ὑπάρχουσι; Παρὰ τίνος μισθοδοτοῦνται; Ἀντὶ πόσου μισθοῦ μηνιαίως.

Ἀπάντ. Ἱερεῖς (4) συντηρούμενοι δι' ἐνοριακῆς ἐπιχορηγήσεως, ἀνερχομένης ἐτησίως δι' ἕκαστον ἱερέα εἰς (800) γρόσια, ἐκτὸς τῶν τυχηρῶν.

3) Ἐρώτ. Πόσοι ἱεροὶ ναοί, τεμένη καὶ συναγωγαὶ ὑπάρχουσι καὶ ποῖα τὰ κρατοῦντα ἔθιμα ὅσον ἀφορᾷ τὰ περὶ διορισμοῦ ἐκκλησιαστικῶν συμβούλων;

Ἀπάντ. Ἱεροὶ ναοὶ (2), ἐξωκλήσια (5) καὶ (1) μετόχιον ἐξαρτώμενον ἀπὸ τῆς ἱεράς μονῆς Φιλοθέου. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται ἐν

συνεδρία τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Κοινότητος προεδρεύοντος τοῦ Μητροπολίτου.

4) Πόσοι διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι, πόσα σχολεῖα καὶ εἰς ποίαν κατηγορίαν ὑπάγωνται ἕκαστον (νηπιαγωγεῖον, δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων ἢ θηλέων ἢ ἐλληνικὰ τοιαῦτα), παρὰ τίνος ἀρχῆς μισθοδοτεῖται ἕκαστος διδάσκαλος, ἀντὶ πόσου μισθοῦ μηνιαίως, παρὰ τίνος ἀρχῆς ἡ Κοινότητος ὠκοδομήθησαν τὰ σχολεῖα καὶ εἰς ποῖον ἤδη ἀνήκουσιν;

Ἀπάντ. Σχολεῖα (2), μικτὴ ἐξάτακτος ἀστική σχολὴ καὶ νηπιαγωγεῖο, ἀμφοτέρω λειτουργοῦντα ἐν τῷ αὐτῷ κτηρίῳ, οἰκοδομηθέντι νεωστὶ διὰ συνδρομῶν καὶ μόνον τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου καὶ τοῦ ταμείου τῆς ἐκκλησίας. Διδάσκαλοι (3) καὶ διδασκάλισσαι (2) μισθοδοτούμενοι ἐτησίως παρὰ τῶν δύο Κοινοτήτων Θεολόγου ὡς ἐξῆς: Διευθυντὴς πληρώνεται 69 ὀθωμ. λίρας, Βος διδάσκαλος 42 λίρας, Γος διδάσκαλος 40 λίρας καὶ δύο διδασκάλισσαι ἀνὰ 25 λίρας. Πρὸς τούτοις παρέχεται αὐτοῖς κατοικία καὶ καύσιμος ὕλη. Σημ. τὰ 3/5 τῶν πρὸς διατήρησιν τῆς Σχολῆς δαπανῶν πληρώνει ὁ Ἄνω Θεολόγος.

5) Ἐρώτ. Ποῖα τὰ προϊόντα τοῦ χωρίου εἰς εἶδος;

Ἀπάντ. Κύρια προϊόντα τοῦ χωρίου ἔλαιον, ἐλαῖαι, ξυλεία, κατράνι, δαδί, καυσόξυλα, πευκοφλοιός. Δευτερεύοντα εἰς μακρὰν ποσότητα δημητριακοὶ καρποί, καπνός, κηρός, μέλι καὶ οἶνος.

6) Ποία συγκοινωνία τοῦ χωρίου διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς καὶ πόσον ἀπέχει ἕκαστον χωρίον τοῦ ἐγγυτέρου τοιούτου ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ Λιμένος Θάσου;

Ἀπάντ. Ἡ συγκοινωνία τοῦ χωρίου διὰ ξηρᾶς μετὰ τῶν χωρίων τῆς νήσου μὲ ἡμιόνους καὶ διὰ θαλάσσης ἐλαχίστη μέσον κεντρικῆς σκάλας Θεολόγου «Ποτοῦ» ἀπέχοντος δύο ὥρας. Ἀπέχει δὲ ἐκάστου χωρίου τῶν ἐγγυτέρων χωρίων Λιμεναρίων καὶ Ποταμίας τρίωρον καὶ ἀπὸ τοῦ Λιμένος Θάσου πεντάωρον.

7) Ποία εἰς στρέμματα ἢ ὀλικὴ ἔκτασις τοῦ χωρίου, πόση ἔκτασις τυγχάνει καλλιεργήσιμος, εἰς ποῖον ἀνήκουσιν αἱ δασικαὶ ἐκτάσεις, πόσα ζῶα εἰς εἶδος ὑπάρχουσιν;

Ἀπάντ. Ἐκτασις τοῦ χωρίου ὀρθογωνική, μήκους μὲν ἀπὸ συνόρων Ποταμιᾶς μέχρι σκάλας Ποτοῦ ὥραι (4), πλάτους δὲ ἀπὸ συνόρων λάκου Κάστρου μέχρι παραλίας Ἀλυκῆς ὥραι (7), εἰς στρέμματα ἄγνωστον. Ἐκτασις καλλιεργησίμου γῆς μετριωτάτης παραγωγῆς περίπου 10.000 στρεμμάτων ἀνήκουσα εἰς ἰδιώτας. Αἱ δασικαὶ ἐκτάσεις εἶνε ἰδιοκτησία τοῦ χωρίου. Ζῶα ἡμιόνου (120), ὄνοι (80), βόες (250), πρόβατα (2.500) καὶ αἰγες (4.000).

8) Πόσα ὅπλα ὑπάρχουσι καὶ τί εἶδος εἶνε ἕκαστον ὅπλον καὶ πόσα ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Διοικήσεως;

Ἀπάντ. Ὅπλα ἐν τῷ χωρίῳ ὑπάρχουσι (18), ἐξ ὧν (13) γκρά, (3) μαρτίνια, (2) σεσιπᾶ ἐφθαρμένα καὶ κυνηγετικὰ δίκανα καὶ μονόκανα παλαιοῦ

συστήματος περί τὰ (100). Παρά τῆς Διοικήσεως ἐλήφθησαν (7) μαρτίνια⁴⁷.

Ἐν Λιμένι Θάσου τῇ 20ῇ Νοεμβρίου 1912

Ὁ Διοικητὴς Β. Κ. Σκουρλέτης

5

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διοίκησις τῆς νήσου Θάσου

Πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Θάσου

Συμφώνως τῇ ὑπ' ἀριθ. 1001 διαταγῇ τοῦ ὑποναύάρχου ἀρχηγοῦ τοῦ στόλου τοῦ Αἰγαίου γνωρίζομεν εἰς ἅπαντας τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκείματος ὅτι συνέστη ἐν Χίῳ Στρατοδικεῖον εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ὁποίου ὑπάγονται, πλὴν τῶν ἐν ἀπάσαις ταῖς καταληφθεῖσαις νήσοις ὑπὸ στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν διαπραττομένων ἀδικημάτων τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ καὶ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ πάντα τὰ ἀδικήματα τὰ διαπραττόμενα ὑπὸ οἰουδήποτε ἐν ταῖς καταληφθεῖσαις νήσοις, προσβάλλοντα τὴν ἀσφάλειαν τῶν νήσων καὶ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ εἰρήνην, ὡς καὶ ἐκεῖνα τὰ ἀδικήματα διὰ τῶν ὁποίων ἤθελον θεωρηθῇ ὅτι προσβάλλεται ἡ ἀσφάλεια τοῦ τόπου ἢ διασαλεύεται ἡ δημοσία τάξις.

Προσκαλοῦμεν ἅπαντας τοὺς κατοίκους ὅπως πᾶσαν πρᾶξιν ἐμπορικὴν ἢ τοι ἀγοράν, πώλησιν, δάνεια κ.λ.π. προσέλθωσι καὶ συντάξωσι ἐνταῦθα ἐπὶ χαρτοσήμου, χαρτοσημάνωσι δὲ τὰς τυχόν ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου γενομένας τοιαύτας. Ἐφιστῶμεν ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τῶν κατοίκων τῆς νήσου ὅτι μετ' ἐξαιρετικῆς αὐστηρότητος θὰ τιμωροῦνται αἱ βιαιοπραγαί, αἱ ζωοκλοπαί, αἱ ἀγροζημίαι καὶ αἱ δενδροφθοραί. Εἰδικῶς δὲ ἡ ζωοκλοπὴ θὰ τιμωρῇται διὰ φυλακίσεως ἀπὸ 1-6 μηνῶν, διὰ πᾶσαν δὲ ἀγροζημίαν, ζωοκλοπὴν καὶ δενδροφθοράν θὰ ὑποχρεώνωνται εἰς διπλὴν ἀποζημίωσιν τοῦ παθόντος τὰ χωρία εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν ὁποίων διεταράχθησαν τὰ ἐν λόγῳ ἀδικήματα. Ἀπαγορεύομεν αὐστηρῶς τὴν ὑλοτομίαν νέων δένδρων. Ὅρίζομεν δὲ ἐλάχιστον πᾶχος τετράγωνον πελεκημένον ξυλείας ναυπηγησίμου καὶ οἰκοδομησίμου εἴκοσι ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου μὲ εἴκοσι καὶ ἄνω, μῆκος δὲ τέσσαρα μέτρα καὶ ἄνω.

Ἀπαγορεύομεν ἀπολύτως τὴν ἐνέργειαν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν καὶ τὴν ἐξαγωγήν ἀρχαιοτήτων. Προσκαλοῦμεν δὲ ἅπαντας τοὺς κατέχοντας οἰασδήποτε ἀρχαιότητας νὰ προσαγάγωσι ταύτας ἡμῖν, τοὺς δὲ γνωρίζοντας ποῦ ὑπάρχουσιν τοιαῦται, ὅπως γνωρίσωσι ἡμῖν τοῦτο καὶ περισυλλεγῶσι καὶ τε-

47. Βλ. στο Πρωτόκολλο τῆς κοινότητος Κάτω Θεολόγου τῶν ἐτῶν 1902-4, ὅπου στη σ. 175 σημειώνονται τὰ ὅπλα τῶν κατοίκων που παραδίδονται, ἐνῶ στη σ. 177 τὰ ὅπλα που χρεώνει ἡ Κοινότης το Νοέμβριο του 1912 σ' ορισμένους για να φυλάξουν τις Σκάλες της.

θῶσι πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ πρὸς τοῦτο συσταθὲν Μουσεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων.
 Ἐν τέλει γνωρίζομεν ὅτι ἡ νῆσος εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν πολιορκίας καὶ
 ὅτι ἐκτείνεται ἐπ' αὐτῆς ἡ δικαιοδοσία τοῦ ἐν Λήμνῳ ἐκτάκτου Στρατοδικείου.

Ἐν Λιμένι Θάσου τῇ 22 Νοεμβρίου 1912

Ὁ Διοικητῆς

B. K. Σκουρλέτης

6

Ἀριθ. πρωτ. 239

Ἐν Λιμένι Θάσῳ τῇ 18 Δ/βρίου 1912

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Διοίκησις τῆς νήσου Θάσου

Πρὸς τὸν Προεστῶτα καὶ Δημογεροντίαν Ἀνω Θεολόγου

Παραγγέλλομεν ὅπως ἐπιτραπῇ⁴⁸ τῷ Ἰωάννῃ Κων/στίνῳ Τζιάτᾱ τὸ
 κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς κατοχῆς κατασχεθὲν ὄπλον αὐτοῦ συστήματος
 γκρᾱ.

Ὁ Διοικητῆς

B. K. Σκουρλέτης

7

Ἀριθ. πρωτ. 1675

Ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων

Κωνσταντίνου τοῦ Β'

Ὁ Διοικητικὸς Ἐπίτροπος Θάσου

Πρὸς

τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Θάσου

Διορισθεὶς διὰ διατάγματος τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Μακεδονίας ὑπὸ χρο-
 νολογίαν 18 Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. Διοικητικὸς Ἐπίτροπος Θάσου λογίζομαι λίαν
 εὐτυχῆς ἐρχόμενος εἰς τὴν πάλαι κλεινὴν καὶ κραταιὰν νῆσον ταύτην, ἥς τὸ
 ἀρχαῖον μεγαλεῖον ἀποσπᾷ τὸ δάκρυ καὶ τὸν θαυμασμὸν πάντων, τὴν ἥδη ἀπε-
 λευθερωθεῖσαν διὰ τόσων ἡρωϊκῶν ἀγώνων τοῦ ἐνδόξου ἑλληνικοῦ στόλου καὶ
 τοῦ γιγαντομάχου ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὅστις διὰ τοῦ τιμίου καὶ εὐγενεστάτου
 αὐτοῦ αἵματος, καταλύσας τὴν τυραννίαν καὶ κακοδιοίκησιν, ἔφερεν εἰς τοὺς
 ἀπ' αἰώνων δουλοκρατούμενους λαοὺς τὸ μέγιστον καὶ ἱερώτατον πάντων τῶν
 ἀγαθῶν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἰσότητά καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν δικαίων τοῦ ἀνθρώ-
 που καὶ τοῦ πολίτου.

48. Το «ἐπιτραπῇ» πρέπει νὰ διορθωθεῖ σε «επιστραφεῖ».

Ἐστὲ βέβαιοι ὅτι τὸ τόσον εὐκλεῶς συντελεσθὲν ἔργον τοῦ γενναίου ἐλληνικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου θέλει ἐπιστεγασθῇ διὰ πατρικῆς καὶ ἀμερολήπτου Διοικήσεως καὶ ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει θέλετε ἔχει τὴν ἀμέριστον προστασίαν τῶν ἐλληνικῶν νόμων καὶ τῆς ἀπολύτου ἀμεροληψίας συμπεριφορὰν τῶν Ἀρχῶν.

Παρὰ πάντων ὅμως τῶν κατοίκων ἀξιοῦμεν αὐστηράν καὶ πιστὴν τήρησιν τῶν νόμων καὶ τελείαν εὐπειθειαν εἰς τοὺς παρὰ τῶν Ἀρχῶν δεδομένας διαταγὰς καὶ ἀποφάσεις, μεταξὺ ὧν εἰλικρινὴ σύμπνοιαν, ἀμοιβαῖον σεβασμὸν καὶ ὁμόνοιαν ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ὑπὸ τὸ νέον ἐλεύθερον καθεστῶς οὐδεὶς δύναται νὰ πλεονεκτῇ τοῦ ἄλλου ἀλλὰ πλήρης κρατεῖ ἰσότης καὶ δικαιοσύνη.

Ὁ Διοικητικὸς Ἐπίτροπος Θάσου
Σανδάρης⁴⁹

9

Τηλεγράφημα

Ἀριθ. 19030

Ἀθῆναι 10 Ἰουλίου 1914

Γενικὸν Διοικητὴν. Θεσσαλονίκην.

Τεθέντος εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 240 Νόμου περὶ Διοικήσεως τῆς Δημοτικῆς καὶ Μέσης Ἐκπαιδεύσεως διὰ τῶν Β. Διαταγμάτων τῆς 30 Ἀπριλίου καὶ 13 Μαΐου ε.ε. καὶ ἐπεκταθείσης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 28 Μαΐου ε.ε. καθ' ἀπάσας τὰς ἐκπαιδευτικὰς περιφερείας Νέου Βασιλείου, ἡ ἐκπαίδευσις τῆς ὑφ' ὑμᾶς Διοικήσεως ὑπῆχθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸ Ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον καὶ ἐποπτικὰ τοιαῦτα.

Ἐπομένως πᾶς διορισμὸς ἢ κίνησις διδακτικοῦ προσωπικοῦ γενομένη μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 28 Μαΐου δεόν νὰ ἀνασταλῇ ἢ ἀνακληθῇ ὡς ἐναντίον τῶν διατάξεων τούτων γιγνόμενοι. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ εἰρημένου νόμου οὐδὲν δικαίωμα ἢ προσὸν δύνανται νὰ προσκλήσωνται οἱ διοριζόμενοι.

Ὁ Ὑπουργὸς Τζιριμῶκος

10

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Ὑποδιοικητὴς Θάσου

Πρὸς τὰς Ἐφορεῖας τῶν Σχολῶν Θάσου

Κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 1133 ε.ε. ἡμετέρας ἐγκυκλίου διαταγῆς δι' ἧς παραγγείλαμεν ὑμᾶς ὅπως καταβάλητε καθ' ἕκαστον μῆνα εἰς τὸ Ταμεῖον Καβάλλας τὰ ὑφ' ὑμῶν μέχρι τοῦδε πρὸς συντήρησιν τῶν Σχολείων καταβαλλόμενα ἐκ κινήτου ἢ ἀκινήτου περιουσίας προερχόμενα ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλων πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰσφερόμενα, γνωστὸν ποιοῦμεν ὅτι συνεπεῖα νεωτέρων διαταγῶν τὸ διδάσκον προσωπικὸν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ὀρκωμοσίας αὐτοῦ θέλετε πληρώσῃ ἀπ' εὐθείας ὑμεῖς αὐτοῦ⁵¹ καταβάλλοντες εἰς μὲν τοὺς διδάξαντας καὶ πέρυσι καὶ ἐξ ὧν ὑπηρετοῦσι καὶ πάλιν οἱ ἴδιοι ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου, εἰς δὲ τοὺς νεοδιορισθέντας ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων των.

Ἐν Θάσῳ τῇ 13 Νοεμβρίου 1914

Ὁ Ὑποδιοικητὴς Θάσου

Ε. Ζουλούμης

51. Πρέπει νὰ διορθωθεῖ ἡ λέξις «αὐτοῦ» σε «αὐτό».

11

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος

Ὁ Ὑποδιοικητὴς Θάσου

Πρὸς τὰς προεστοδημογεροντίας τῶν Κοινοτήτων Ἀνω καὶ Κάτω Θεολόγου

Ὁ Ἐπιθεωρητὴς τῶν Σχολῶν διὰ τηλ/ματός του μᾶς ἐγνώρισε ὅτι ἡ κλείς τῆς Σχολῆς δὲν παρεδόθη ἔτι εἰς τὸν ἐν Θεολόγῳ διορισθέντα Διευθυντὴν καὶ ἡ λειτουργία τῶν μαθημάτων δὲν ἤρξατο καίτοι ἔχομεν μεσοῦντα Νοέμβριον, ἐπειδὴ ἡ παράτασις τῆς τοιαύτης καταστάσεως θέλει ἐπιφέρει θανάσιμον πλήγμα κατὰ τῆς πνευματικῆς προαγωγῆς τῶν μαθητῶν, καὶ ἐπειδὴ αὕτη ὀφείλεται ὁλοκληρωτικῶς εἰς ἀπαξάπαντα τὰ μέλη τῆς Δημογεροντίας, ἐντελλόμεθα ὅπως ἅμα λήψει πάραυτα καὶ ἀμελητὶ παραδώσῃτε τὴν κλεῖδα τῆς Σχολῆς εἰς τὸν Διευθυντὴν, ἡ δὲ λειτουργία τῶν μαθημάτων ἄρξῃται ἀμέσως. Τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ἡμῶν, ὡς καὶ τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων, θέλετε ἀναφέρει τηλεγραφικῶς πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὸν ἐν Καβάλλᾳ Ἐπιθεωρητὴν.

Ὁ Ὑποδιοικητὴς Θάσου

Εὐ. Ζουλούμης